

Yeşil Kent Ekonomisi ve Sakin Şehirlerde Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi*

Green City Economy and Evaluation of its Applicability in Cittaslow

Tuğçe DAĞDEVİREN

YL Öğr., Kırıkkale Üniversitesi, SBE,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi A.B.D.,
dagdevirentugce684@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6710-0688>

Makale Başvuru Tarihi: 10.03.2022

Makale Kabul Tarihi: 06.05.2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Hasan YAYLI

Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İİBF,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,
hyayli@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9567-6382>

Anahtar Kelimeler:

Yeşil Ekonomi,
Yeşil Kent
Ekonomisi,
Avrupa Yeşil
Mutabakatı,
Sakin Şehir,

ÖZET

Ekolojik kurtuluşları ve çevresel riskleri azaltmaya bunun yanında, refahı ve sosyal eşitliği destekleyen yeni ve yeşil bir sosyo-ekonomik sisteme vurgu yapan yeşil ekonomi, sürdürülebilir kalkınma kavramının tamamlayıcısı olarak son yıllarda daha sık ele alınmaya başlanmıştır. Paris Anlaşması ve ardından daha uzun vadeli bir adımı içeren Avrupa Yeşil Mutabakatı kabul edilmiş ve Türkiye’de de iklim duyarlı adımlar hızlandırılarak Yeşil Mutabakat Eylem Planı yayımlanmıştır. Bu çalışmada hem eylem planlarından hem de yeşil ekonomi kavramından hareketle kentsel alanların yeşil ekonomi açısından önemini vurguladığı çeşitli kaynaklardan yola çıkılarak yeşil kent ekonomileri incelenmiştir. Yeşil kent ekonomilerin vurguladığı temel hedefler ve vurgular belli başlıklar halinde bir araya getirilerek sakin şehir kriterleri ile bağdaştırılmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak bu çalışmada yeşil kent ekonomilerinin sakin şehirlerde uygulanabilirliği irdelenmiştir. Çalışma akademik yazına katkı sağlayacaktır.

Keywords:

Green Economy,
Green Urban
Economy,
European Green
Deal,
Cittaslow.

ABSTRACT

The concept of a green economy, which is complementary to the concept of sustainable development, has started to be discussed more frequently in recent years. The European Green Deal, which includes a longer-term step, was accepted after the Paris Agreement and the Green Deal Action Plan was published by accelerating climate-sensitive steps in Turkey. In this study, based on action plans, green urban economies were examined based on various sources emphasizing the importance of urban areas as the applicable field of green economies. The main goals and emphasis of green city economies have been brought together under certain headings and tried to be reconciled with the cittaslow criteria. Consequentially, the applicability of green city economies in cittaslows has been scrutinized. The article will contribute to the academic literature.

* Bu makale Prof. Dr. Hasan YAYLI danışmanlığında, Tuğçe DAĞDEVİREN tarafından hazırlanmakta olan ve 2022 yılı içerisinde Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde sunulması planlanan “Yeşil Kent Ekonomisinin Sakin Şehirlerde Uygulanabilirliği: Ankara – Gündül Örneği” adlı yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

1. GİRİŞ

Limitsiz ilerleme düşüncesi sonucunda 1970'lere kadar sürdürülen kalkınma anlayışı, 1970'li yıllarda toplumsal, beşeri, sosyal, çevresel kalkınmanın en az ekonomik kalkınma kadar mühim olduğunun anlaşılması ve bu yönde getirilen eleştirilerle bir değişime uğramıştır. Nüfus artışı ve kaynakların hızlı bir şekilde tüketimi, gelir düzeyinin azalması gibi etkenler yeni bir kalkınma düşüncesinin ortaya çıkması ile sonuçlanmıştır (Özçağ ve Hotunluoğlu, 2015:307). 1972 yılında Roma Kulübü tarafından yayımlanan "Büyümenin Sınırları" raporu, sürdürülebilirliğin tüm dünyada kullanılan bir kavram haline gelmesinde ilk adım olarak görülmektedir (Dobson, 2016:103). Çevre sorunlarının uluslararası düzeyde tartışılmaya başlanması ise 1972 yılında yapılan Stockholm Çevre Konferansı (Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı) ile olmuştur. Bu konferansta kar elde etmek amacıyla fiziki, sosyal ve çevresel kirliliği yaratanın insan olduğu, çevresel bozulmanın önlenmesi koşulu ile insanlığın daha iyi bir yaşam süreceği ve ekonomik gelişmenin sağlanabileceği vurgulanmıştır. Ayrıca çevreyi korumanın ve geliştirmenin tüm insanlığın sorumluluğunda olduğu belirtilmiştir (Görmez, 2010: 72-74).

1992 yılında Rio Konferansı'nda küresel gündemde yer bulan sürdürülebilir kalkınma kavramı, 1987 yılında yayımlanan Ortak Geleceğimiz (Brutland) raporunda gelecek nesillerin gereksinimlerinin göz ardı edilmeden bugünkü ihtiyaçların karşılanabileceği temkinli bir kalkınma anlayışına işaret etmiştir. 20 yıl sonra Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+ 20) ile sürdürülebilir kalkınma kavramının yanında ve onunla birlikte sıklıkla anılan "Yeşil Ekonomi" kavramı ortaya atılmıştır (Barbier, 2012:887). Yeşil ekonomi kavramı, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların sürdürülebilirliğe açılan bir yol olarak algılamasının bir sonucudur (Loiseau vd., 2016:2). Yeşil ekonomi, düşük karbonlu, kaynakları verimli kullanan ve sosyal olarak kapsayıcı bir ekonomi anlayışıdır. Buradan hareketle gelirin ve istihdamda artışın görülebileceği, sera gazı emisyonlarının ve çevre kirliliğinin azaltılabileceği, biyoçeşitliliğin korunabileceği ve kaynakların verimli kullanılabilmesi bir ekonomi anlayışına işaret etmektedir (Özçağ ve Hotunluoğlu, 2015:313; UNEP, 2011:9).

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve ardından Paris Anlaşması gibi uluslararası alanda sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği politikalarını içine alan girişimlerin ardından Avrupa Yeşil Mutabakatı kabul edilmiştir. Bu mutabakat ile AB ülkeleri 2050 yılına kadar sera gazı emisyonlarını azaltmayı ve kaynak açısından verimli ve rekabetçi bir ekonomiye sahip adil ve müreffeh bir topluma geçişi taahhüt etmişlerdir. Bu çerçevede Türkiye'de de çok geçmeden bir Avrupa Yeşil Mutabakat Eylem Planı oluşturulmuştur.

Ulusal ve uluslararası alanda atılan önemli adımlar, yeşil ekonomiye geçiş için kentsel alanların öneminin üzerinde durulmasını gerektirmektedir. Bu açıdan bu çalışmada yeşil kent ekonomisinin amaç ve duyarlılıkları üzerinden temel vurguları belirlenerek başlıklar oluşturulmuş ve sakin şehirler ile uyumu irdelenerek sakin şehirlerin yeşil kentsel ekonomiler için uygulama alanları olup olmadığı tartışılmıştır.

2. YEŞİL EKONOMİ

Birleşmiş Milletler Çevre Programı yeşil ekonomiyi "çevresel riskleri ve ekolojik kırılganlıkları önemli ölçüde azaltırken, insan refahını ve sosyal eşitliği iyileştiren bir ekonomi" olarak tanımlamıştır (UNEP, 2011:9). Ancak yeşil ekonomi kavramının ilk kullanımı 1972 tarihinde yapılan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Çevre Konferansı'nda olmamıştır. Bu kavram akademide 1989 yılında Pearce ve diğerleri tarafından yazılan "Blueprint for a Green Economy" adlı kitapta kullanılmıştır (Özçağ ve Hotunluoğlu, 2015:320).

Yeşil ekonomi kavramının popüler hale gelmesi 2008 krizinden sonrasına denk gelmektedir. Bu kriz ABD'de yeşillere göre sosyal, çevresel ve ekonomik boyutu kapsayan üç dayanaklı bir kriz olma niteliği taşıyordu. 2008 krizi, 1929 ekonomik buhranı gibi düşünülmüş ve bu krizden çıkış için keynezyen ekonomik düzene alternatif olarak yeşil yeni düzen önerilmiştir (Şahin, 2017:30).

İnsan faaliyetlerinin doğa üzerindeki yıpratıcı etkilerinin giderilmesi, kaybolan doğal zenginliklerin mümkün olduğunca yeniden kazanılması (ormanlaştırma, ağaçlandırma, vb.), atıkların zararsızlaştırılması, doğal yaşam alanlarının genişletilmesi ve çeşitli düzenlemelerle buraların yerleşim yerine açılmasının engellenmesi, tahrip edilen orman ve kıyı bölgelerinin yeniden eski haline getirilmesi, ekolojik mimarinin yaygınlaştırılması, kentsel alanlarda yaya ve bisiklet yollarının artırılarak karbon salınımının azaltılması, yeşil teknolojilerin kullanılması, temiz ve organik gıda üretimi için organik tarımın yaygınlaştırılması ve bunun için yapılacak

düzenlemelerin küçük tarım zanaatkarları lehine sonuçlanmasının sağlanması (Şahin, 2017:28-33) ve bunun gibi pek çok yeşil adım, yeşil ekonomi adı altında incelenmektedir.

Yeşil ekonomi her açıdan sürdürülebilir bir yaşam için yapılması gerekenleri içeren, gelecek nesillere bırakılacak dünyaya erişimde beşeri, çevresel ve ekolojik yol haritasının tartışılarak çözüme kavuşturulması gerektiğini savunan bir yaklaşımdır (Aşıcı, 2017b:55). Kalıcı yoksulluğun ortadan kaldırılmasını, sosyal adaletin sağlanmasını, aşırı üretim ve tüketim davranışının azaltılmasını, yerel üreticinin desteklenmesini ve böylece kırsal alanda kalkınmayı, insan haklarını ve sosyal politikaları, kamusal eğitim ve hizmetin herkes için erişilebilir hale getirilmesini ve istihdam artışını da içerir (Şahin, 2017:28). Lawson (2006:24) yeşil ekonomi tanımını üç temele dayandırır;

- *Sonlu bir uzaya sonsuza kadar genişlemek imkânsızdır.*
- *Sonlu bir kaynaktan sonsuza kadar almak imkânsızdır.*
- *Her şey birbirine bağlıdır.*

Yeşil ekonominin bu üç temele dayandırması, insanların ekonomik faaliyetlerinin ekosistem ve canlı yaşamı ile uyumlu olması anlamına gelir (Lawson, 2006:24).

Loiseau ve diğerleri (2016), yaptıkları çalışmada yeşil ekonominin anahtar kavramlarını (ekonomik teoriler, sektörler, sürdürülebilirlik, gereçler, eşanlamlı sözcük, sosyal boyut, coğrafi alanlar, yönetim / kurum, ekonomik boyut, pratik uygulama, çevresel boyut) analiz ederek bu kavramın sürdürülebilir kalkınma ile olan ilişkisini tesis etmeye çalışmışlardır. Buna göre yeşil ekonominin; iklim değişikliği, kaynakların yenilenebilirliği, enerji ve doğal sermayeyi içeren bir çevresel boyutu; kalkınmayı, büyümeyi ve rekabeti içeren ekonomik boyutu ve sosyal yaşanabilirliği, yaşam kalitesini içeren ve görece daha az temsil edilen sosyal boyutu içerdiği ortaya koyulmaktadır. Bu kavramların analizinden yola çıkarak yeşil ekonomi ile sürdürülebilir kalkınmanın ortak hedef ve idealleri taşıdığı söylenmektedirler.

Yeşil ekonomi, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada bir araç olarak görülmektedir. Sürdürülebilir kalkınma; “*kahverengi ekonomi*”nin benimsediği (UNEP, 2011:46) klasik kalkınma olgusunun doğal kaynaklar üzerinde yarattığı baskının, refah artışı ile birlikte gelen gelir adaletsizliğinin, ekolojik kıtlığın ve çevre sorunlarının farkında olarak ona getirilen bir alternatiftir. Sürdürülebilir kalkınma anlayışı, ekonomi politikaları ve aktivitelerinde çevrenin temel alınmasını önceleyen çok yönlü bir kalkınma anlayışıdır (Yalçın, 2016:755). Yeşil ekonomi ise sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmayı kolaylaştıracak, kavramları açıklığa kavuşturacak, gerek kamu sektörü gerekse de özel sektörünün bu hedeflere ulaşması için yeşil hedeflerin açık bir şekilde ortaya konulmasını sağlayacak yardımcı bir kavramdır (Kuşat, 2013:4904).

Yeşil ekonominin iktisadi çerçevesini açıklamak için kullanılan Yeşil Yeni Düzen (Yalçın, 2016:769), Amerika’da 1929 ekonomik buhranının ardından F. D.Roosevelt’in 1933’te Yeni Düzen (New Deal) olarak uygulamaya konmuş politikalar dizgesinin, bugünkü ihtiyaçlara uyarlanmış halidir (Aşıcı, 2017c:106). Yeşil Yeni Düzen’in üç amacı vardır. Bunlar (Barbier, 2010:28):

- Dezavantajlı grupların korunması, istihdam fırsatlarının yaratılması ve dünya ekonomisinin canlı tutulması,
- Karbon emisyonlarının azaltılarak, ekosistemin korunmasının sağlanması ve su kıtlığının giderilmesi için gerekli önlemlerin alınması,
- 2015 yılına kadar aşırı yoksulluğu sona erdirerek Binyıl (Milenyum) Kalkınma Hedefleri’nin ilerisine adım atılması.

Yukarıdaki hedeflere ulaşmak için ulusal ve uluslararası çalışmaların birbiri ile uyumlu şekilde ve işbirliği ile gerçekleşmesi gerekmektedir. Çünkü Yeşil Yeni Düzen, uluslararası ekonomiyi canlandırmaya hizmet ederken, ekolojik kıtlıkların giderilmesi için çabalar; işçilere yeni istihdam olanakları sunar ve karbon salınımını azaltmayı amaçlar (Barbier, 2010:29).

3. AVRUPA YEŞİL MUTABAKATI İLE TÜRKİYE’DEKİ YEŞİL MUTABAKAT EYLEM PLANI’NIN YEŞİL EKONOMİ AÇISINDAN GELECEĞİ

Son zamanlarda tüm dünyada sürdürülebilir bir küresel düzenin gerçekleştirilmesi amacıyla iklim değişikliği, plan ve politikalarının temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Paris Anlaşması gibi uluslararası girişimler gerçekleştirilmiştir. İklim değişikliğinin meydana

getirmiş olduğu olumsuzluklar küresel bir nitelik taşıdığından uluslararası girişimler ve küresel politikalarda da küresel bir bakış açısı zorunlu hale gelmiştir (Ecer vd., 2021:125-126).

2019 yılının Aralık ayında Avrupa Komisyonu, Avrupa Yeşil Mutabakatı ile iklim ve çevreyle ilgili zorluklarla mücadele edilmesi için kararlılığını gösteren bir strateji belirlemiştir. Avrupa Yeşil Mutabakatı “2050 yılına kadar AB’yi net sera gazı emisyonlarının olmadığı ve ekonomik büyümenin kaynak kullanımından ayrıştırıldığı modern, kaynak açısından verimli ve rekabetçi bir ekonomiye sahip adil ve müreffeh bir topluma dönüştürmeyi amaçlayan yeni bir büyüme stratejisidir” (The European Green Deal, 2019).

Avrupa Birliği ülkeleri bu mutabakat ile 2030 yılına kadar karbon emisyonlarını %55 azaltmayı ve 2050 yılına kadar da karbon nötr olmayı hedeflemektedirler (The European Green Deal, 2019). Mutabakatın en önemli iddiası “iklim nötr olma hedefi”dir. Bununla beraber tarihsel çizgide pek çok kez ele alınan iklim değişikliğine bağlı çevresel ve ekosistemsel sorunları ortadan kaldırmak üzere gerekli dönüşümü hızlandırma açısından da önemli bir adım olarak görülmektedir (Ersoy Mirici ve Berberoğlu, 2022:157).

Avrupa Yeşil Mutabakatı; 2030 ve 2050 yılları için Avrupa Birliği’nin iklim hedeflerini arttırmayı, temiz, ulaşılabilir ve güvenli enerjiyi sağlamayı, temiz ve döngüsel bir ekonomi için endüstriyi harekete geçirmeyi, inşaat ve yenilemede enerji ve kaynak verimli bir yolu, sürdürülebilir ve akıllı hareketliliğe geçişin hızlandırılmasını, “tarladan sofraya”: adil, sağlıklı ve çevre dostu bir gıda sistemi tasarlamayı, ekosistemleri ve biyoçeşitliliği korumak ve iyileştirmeyi, zehir içermeyen bir çevre için sıfır kirliliği hedeflemektedir (The European Green Deal, 2019).

Avrupa Yeşil Mutabakatı, yeşil bir dünya için sanayi, ticaret, tarım, gıda ve dijital teknolojilerde ilerlemelerde atılacak adımların yeşillendirilmesi amacıyla köklü değişim ve dönüşümleri içerdiğinden yeni bir büyüme stratejisi olarak görülmekte ve yeni bir sanayi devrimini getireceği düşünülmektedir (Sak, 2022).

Covid-19 küresel salgınından sonra kahverengi ekonomi anlayışının iklim değişikliği, biyoçeşitlilik ve ekosistem üzerinde ortaya çıkardığı can sıkıcı tehlike daha da görünür boyutlara ulaşmıştır. İklim değişikliği ile ilgili önemli veri ve analizler paylaşan İngiltere merkezli internet sitesi Carbonbrief’in yaptığı kapsamlı araştırma kasırgalar, seller, şiddetli yağışlar ve sıcaklıklar gibi ekstrem hava olaylarının insan etkinlikleri dolayısıyla tetiklendiğini ortaya koymuştur. 357 bilimsel araştırmadan yararlanılan bu çalışma insan etkinliklerinin ekstrem hava olaylarını tetiklediği ve/veya bu hava olaylarının şiddeti üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir (Carbon Brief, 2021).

Yaşanan ekstrem hava olayları ve çevre felaketlerinin ardından 2020 yılında Covid-19 salgını ile tüm dünya ekonomik ve sosyal güçlükler ile karşı karşıya kalmıştır. Bu salgının ardından yaşanan zorlukların üstesinden gelmek için sürdürülebilir ve yeşil bir ekonomi anlayışına duyulan ihtiyaç daha da belirginleşmiştir. Ekonomik çıkarlar doğrultusunda karbon salınımını azaltmaya yönelik politikaların yanında yeni bir ekonomik sistem önerilmiş, uluslararası ticaretin sınır ve boyutlarından sağlık, güvenlik ve göç gibi pek çok alana kadar yeni siyasalar üretilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, 2021).

Avrupa Yeşil Mutabakatı’nın ortaya koymuş olduğu hedeflere uyum sağlamak için Türkiye’nin de birçok plan ve politika ile harekete geçmesi gerekmektedir. Mutabakatın ortaya koyduğu doğrusal ekonomiden döngüsel ekonomiye geçiş süreci, yeni bir yeşil sanayi devriminin ortaya çıkabileceği şeklinde iddialı bir düşüncüyü de beraberinde getirmiştir. Türkiye’nin de bu ihtimal için altyapısını, şartlarını ve planlarını uyumlulaştırması hem küresel sahada hem de iç piyasada oldukça önemli hale gelebilecektir (Ecer vd., 2021:135).

16 Temmuz 2021’de T.C. Ticaret Bakanlığınca “Yeşil Mutabakat Eylem Planı 2021” yayımlanmıştır. Bu eylem planı 9 başlık altında 32 hedefi ve 81 eylemi içermektedir. Bu başlıklar (Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, 2021):

- Avrupa Yeşil Mutabakatı ile belirlenen hedefler doğrultusunda, Türkiye’de belirli sektörlerde ithalat fiyatının, karbon içeriği dikkate alınarak belirlenmesi anlamına gelen *sınırda karbon düzenlemeleri*,
- Bir ürünün üretimi, tüketimi ve atık haline getirilmesi süreçleri ile tanımlanan, salt tüketim anlayışını yücelten materyalist bir bakış açısına sahip doğrusal ekonomi modelinin yerine, kaynak ve malzemelerin kullanıldıktan sonra geri dönüştürülerek ürünün değerinin korunduğu, kaynak verimliliğinin artırıldığı ve hammadde maliyetinin azaltıldığı *yeşil ve döngüsel bir ekonomiye geçiş*,
- İklim değişikliği ve çevre politikaları detaylı plan ve politikaları içerdiğinden, tüm bunların gerçekleşmesi için gerekli olan *yeşil finansmanın sağlanması*,

- İklim değişikliği ile mücadele politikaları ve enerji politikalarının eş güdümlü ilerlemesi amacıyla *temiz, ekonomik ve güvenli enerji arzının* sağlanması,
- 11. Kalkınma planında da belirtildiği üzere artan gıda telabının karşılanması yanında teknolojiye dayalı, verimliliği fazla, çevresel ve sosyal açıdan *sürdürülebilir tarımın* sağlanması,
- Sera gazı emisyonlarının azaltılması hedefi ekseninde, değerler zincirinin kesintiye uğramadan sağlanması ve etkin-etkili bir biçimde devam edebilmesi amacıyla *sürdürülebilir akıllı ulaşımın* geliştirilmesi,
- Çevre, doğal kaynak kirliliği, ormansızlaşma, çölleşme, kuraklık, sel, biyolojik çeşitliliğin tahribatı gibi problemlere yol açan *iklim değişikliği ile mücadele*,
- İklim değişikliği ile mücadele ve çevre gibi konularda tüm dünyada toplumlar, devletler ve sektörler arasında iş birliğinin gerçekleştirilmesi ve *diplomasi* kanallarının etkinleştirilmesi,
- Avrupa Birliği'nin politikalarında belirlenen çerçeve noktaların Türkiye'deki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının vatandaş ve sivil toplum ile entegre şekilde yürütülmesi amacıyla *Avrupa Yeşil Mutabakatı bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin* yürütülmesini içermektedir.

Bu eylem planı ile Türkiye, ekonomik ve ticari faaliyetlerinin merkezine iklim değişikliği ile mücadeleyi koymuştur. Ekonomik ve ekolojik faaliyetleri iç içe geçirmek için politikalar oluşturarak iş birliğinin önemini kanıksamıştır. Bu nedenle Yeşil Mutabakat Eylem Planı, iklim ve çevre açısından umut verici görülebilmektedir (Ersoy Mirici ve Berberoğlu, 2022:162).

Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığınca hazırlanan Orta Vadeli Plan'da “*Yeşil Dönüşüm*” ile AB ve diğer pazarlardaki etkinliğini yitirmemek adına ekonomik ve endüstriyel bir dönüşümün gerekli olduğu ifade edilmiştir (T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2021). Ancak bu dönüşüm yalnızca kalkınma ilkelerinin bir gereği olarak değil, başta çevre korumanın, geleceği planlamanın, yenilenebilir enerjinin ve atık politikalarının gerçekleştirilmesini içeren “*Yeşil Kalkınma Devrimi*” ile kapsamlı hale getirilmiştir (T.C. İletişim Başkanlığı, 2021:106). Yeşil Kalkınma Devrimi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin iklim değişikliği, çevresel politikalar ve kalkınma ile ilgili alanlarda köklü birtakım değişiklik adımlarını atılmasındaki kararlılığına vurgu yapılmaktadır.

Yeşil ekonomiye geçiş süreci, sürdürülebilir kalkınma düşüncesinden ayrı tutulmamalıdır. Bunun daha detaylı çerçevesini oluşturan yeşil ekonomi anlayışı sürdürülebilirlik, ekolojik ve çevresel uygulamalar ve sosyal adaletin sağlanması açısından teoride oldukça önemli bir adımdır. Klasik “kahverengi kalkınma anlayışı”nın, yeşil bir kalkınma anlayışı ile değiştirilmesi kısa vadede oluşturulmuş, geleceği ön görülemeyen, yüzeysel ulusal ya da uluslararası ekonomi planları ile gerçekleştirilemeyeceğinin bilinmesi ile beraber yeşil ekonomiye geçişin gereklerinin pratikte uygulanması noktası da mühimdir. “*Yeşil Kalkınma Devrimi*” kavramının içinin doldurularak buna uygun siyasaaların gerçekleştirilmesi ve politika uygulamalarının denetlenmesi de atılan imzalar kadar önem taşımaktadır.

4. YEŞİL KENT EKONOMİSİ

Literatürde yeşil kent ekonomisi altında Türkçe kaynakların kısıtlı olmasının yanında yabancı dilde pek çok çalışma yapılmış ve yapılmaktadır. Yeşil kent ekonomisi, yeşil ekonomiye nazaran daha kısıtlı bir kaynağa sahiptir. Yeşil kent ekonomisi kavramı için 2011 yılında Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler (ICLEI) ile uluslararası alanda kullanılmaya başlanmış ve yerel yönetimlerin bilgilendirilmesi yoluyla eylemlere ilişkin yol haritaları çizilmiştir. Böylece yeşil ekonomi, yeşil kent ekonomisi adı ile kent merkezlerine, kasabalara ve mega kentlere kadar ulaşmıştır (Simpson ve Zimmermann, 2013:3).

Yeşil ekonominin “*Yeşil Kent Ekonomisi*”ne dönüşmesinde referans olarak 2011 yılında UNEP'in çıkardığı “Towards A Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication” rapor alınmıştır. Bu raporda şehirlerin yeşil ekonominin temel noktalarının geliştirilmesi açısından gerekli fırsat ve imkânlarla sahip olduğu vurgulanmaktadır. Örneğin şehirler enerji verimliliğini arttırma, atıkları azaltma, düşük karbonlu ulaşım araçlarını teşvik etme ve bunları yaparken de mali tasarruf sağlama gibi imkanlara sahiptir (UNEP, 2011:20).

Yeşil ekonomiye geçişte kentsel alanlar bir ateşleyicidir (GIZ ve ICLEI, 2012:25). Şehirlerin niteliksel ve niceliksel olarak büyümesi yeşil ekonomiyi teşvik etmektedir. Çünkü kentler ölçek ekonomisi yaratabilmekte ve

ekonominin karar verme gücünü üstelenebilmekte, köklü değişiklikler için baskı mekanizması görevini üstlenebilmektedirler (Puppim de Oliveira vd., 2013:140).

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) ve Local Governments for Sustainability (ICLEI) tarafından 2012 yılında yazılan “*Green Urban Economy: Conceptual Basis And Courses For Action*” adlı tartışma makalesinde yeşil kent ekonomisinin dokuz hedefinden bahsedilmektedir. Bu hedefler (GIZ ve ICLEI, 2012);

1. Eko-etkin ve eko-verimli bir ekonomik yapı
2. Yeşil işlerin yaratılması
3. Yoksulluğun ortadan kaldırılması ve kapsayıcılık
4. Eko-etkili altyapılar için kentsel biçim ve tasarım
5. Fiziki altyapıda enerji ve kaynak verimliliği
6. Yenilenebilir enerji üretimi ve kaynak kullanımı
7. Değerli bir kentsel ekosistem
8. Yenilik, araştırma ve geliştirme
9. Paydaş katılımı olarak tespit edilmiştir.

Bu çalışmada yeşil kent ekonomisinin yukarıda verilen hedeflerinin içerikleri genişletilerek ve birtakım eklemeler yapılarak vurgulanan temel noktalar tespit edilmiştir. Bunlar;

- ***Ekonomik Yapının Eko-Verimliliği:*** Kentsel alanlarda ekonomik yapı üretim, tüketim ve dağıtım-bertaraf olmak üzere üç ana sürece ayrılmaktadır. Üretim süreci geleneksel üreticilerin temiz ve eko-etkin üretim teknolojilerini kullanılmasını ve karbon yoğun olmayan üretimi teşvik etmektedir. Tüketim süreci kentte tüketim kararlarının çevresel kriterler ekseninde alınmasına katkı sağlayarak çevresel maliyetlerin hesaba katılmasını içermektedir. Dağıtım ve bertaraf süreci ise yerel ekonomilerin ürettiği atıkların yeniden dönüşüme kazandırılmasını, bunun için gerekli politikaları, teşvikleri ve kentsel eylem planlarını içermektedir. Sürdürülebilir ve yeşil bir ekonomi anlayışının benimsenmesi, devlet politikalarında olduğu gibi (Kuşat, 2013:4912) gibi kentsel alanda da çevresel kalkınmanın daha aktif hale getirebilmesini sağlayabilmektedir.
- ***Atık Politikası:*** Kentsel atıkların geri dönüştürülmesi ve üretime kazandırılması ekolojik ayak izine oldukça önemli bir katkı sağlamaktadır. Atık oluşumunu üretim model ve şekilleri açısından ele almak gerekirse doğal kaynakların üzerinde en az baskı yapacak, atık oluşumunu en aza indirecek ve oluşan atıkların geri dönüşüm süreçlerine kazandırılmasını mümkün kılacak üretim süreçlerinin tasarlanması gerekmektedir (Şahin, 2017:25). Bunun yanında tüketim davranışlarının dönüştürülmesi gerekliliği önem kazanmaktadır. Bu nedenle tüketim kalıplarının dönüştürülmesi atık üretiminin azaltılması ile doğrudan ilişkili görülmektedir.
- ***Kentsel Tasarım Politikaları:*** Kentsel tasarım politikaları kentlerin fiziksel yapısı, nüfusun hizmetlere erişimini, enerji verimliliğini ve kaynak tüketimini etkileyen önemli bir faktördür. Kentsel tasarım ve kaynak verimliliği arasında ilişkinin anlaşılması kentlerin yapısal, teknolojik ve entegre edici özelliğinin de anlaşılmasını sağlamaktadır. Kentler nüfus yoğunluğuna, yayılımına ve kaynak kullanımının kontrolüne ve karbon emisyonlarının azaltılması amacına uygun şekilde tasarlanabilmektedir (GIZ ve ICLEI, 2012:35). 1988 yılında Alman Konut ve Çevre Enstitüsü’nden Wolfgang Feist ile İsveç Lund Üniversitesi öğretim üyesi Bo Adamson’ın aralarındaki konuşmalarda ortaya attıkları “*Pasif Ev*”lerin, yeşil kent ekonomisine geçişte oldukça önemli bir dönüşümü meydana getirebileceği tahmin edilmektedir. İlk kez 1991 yılında Almanya’da inşa edilen pasif evler, yüksek miktarda enerji tasarrufu sağladığından kent ekonomisi ve kentsel tasarım noktasında büyük bir öneme sahiptir. Pasif evlerdeki iç ve dış yalıtım, kapı ve pencere için kullanılan özel malzemeler sayesinde ev içi ısıtma ve soğutma için kullanılan enerjinin %90 oranında düşürülebileceği belirtilmektedir (Aşıcı, 2017a:27-28).
- ***Ekosisteme Duyarlı ve Yaşam Kalitesini Arttırıcı Politikalar:*** Yeşil yeni bir ekonomik düzene geçişin üç temel aracından birisi karbon bağımlılığını azaltmak ve ekosistemi korumaktır (Barbier, 2010:28-29). Yeşil kent ekonomisi ise şehrin sınırları içinde ve dışındaki ekosistemlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunmasını ve sürdürülebilir kullanımını teşvik etmelidir. Kirliliğin önemli bir bölümünün kentsel alanlarda üretildiği düşünüldüğünde kentlerin doğal çevre üzerindeki olumsuz ve yıkıcı etkilerin

azaltılması ve atık politikalarının doğru bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir (Puppim de Oliveira vd., 2013:143). Kentlerde ekosistemin korunması ve yerel düzeyde ekosistem hizmetlerinin gelişmesi hem kentsel yaşanabilirliğe hem de sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Kuo ve diğerlerinin (1998) yaptığı çalışma, yeşil alanların fazla olduğu kentlerde sosyal olarak daha sıkı ilişkiler kuran kent sakinlerinin, komşuluk ilişkilerine de daha açık olduğunu ortaya koymuştur. Bunun yanında yeşil alan ve ekosistemin korunması, kentlileri daha hareketli bir yaşam için teşvik eder.

Şehirler ekonomik, siyasi ve sosyal pek çok politika ile insanların yaşam tarzlarında değişikliklere neden olarak daha arzu edilebilir ve çekici yaşam merkezleri haline gelebilirler. Mekanik kentlerden ziyade yaya ve bisikletliyi önceleyen yollar inşa eden, enerji tasarruflu binaların bulunduğu, yeşil alanları ve ekosistemi koruyan, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanabilen daha yeşil ekonomilere sahip kentlerin, yaşam kalitesini arttırdığı düşünülmektedir (Puppim de Oliveira vd., 2013:150). Çoğunlukla ve özellikle kapitalist ideolojilerde kullanılan ve yalnızca paranın global piyasada ne kadar hızlı ve çok el değiştirdiğine odaklanan “*Yaşam Kalitesi*” kavramının aksine (Cato, 2009:9-10) “*Yaşam Standardı*” kültürel, dini, sosyal ve çevresel pek çok kriteri içine alan geniş bir kavramdır. Bir etiketi yoktur, fiyatlandırılmaz ve ölçülemezdir (Ioncica ve Petrescu, 2016:93-102).

- **Teknoloji Kullanımı:** Kentler çevre ile dost üretim, altyapı ve ulaşım teknolojilerini kullanabilmektedirler. Yakıt tasarrufu sağlayan araçlar, alternatif güç kaynakları gibi teknolojilerle karayolu araçlarının verimliliği arttırılmaktadır. Ek olarak bilgi teknolojilerindeki gelişmeler ile birlikte sürdürülebilir altyapı yatırımları ve hizmetleri için en uygun alanlar kentlerdir. Yoğun internet kullanımı veri akışını hızlandırarak insan-insan, insan-şehir ve şehir-şehir arası bağları kurmaktadır (Rode, 2013:89).
- **Ulaşım Uygulamaları:** Yeşil kentlerde ulaşım, yürümeyi ve bisiklete binmeyi mümkün kılmaktadır. Böylece hem yaşam kalitesini artırıcı fiziksel aktiviteyi teşvik eder, hem de motorlu taşıtlar dolayısıyla ortaya çıkan karbon salınımını azaltır (Rode, 2013:85). Kentlerde bisiklet kullanımı için bisiklet yollarının tasarlanması, yayalara göre ulaşım sistemlerinin kurulması, toplu taşımının geliştirilmesi ve kullanımının teşviki gibi ekolojik ayak izini azaltacak her türlü hizmet sunumu, yeşil kent ekonomisi içinde yer almaktadır (Şahin, 2017:26).
- **Gıda Politika ve Uygulamaları:** Yeşil ekonomilerin uygulanabildiği kentlerde gıdaların yerel üreticiler tarafından üretilerek yine yerel tüketiciler tarafından tüketilmesi, üretici ve tüketici arasındaki sosyal bağları kuvvetlendirebilmekte, çiftlikten sofraya uzanan yolu kısaltmakta, çiftçiler için adil ve katma değerli üretim olanaklarını sağlama gibi avantajları içermektedir (Connelly vd., 2013:200). Tüm bunlar üretim, dağıtım ve tüketim sürecinde üretilen karbon miktarını azaltabilecek, sürdürülebilir bir çevreyi mümkün kılacak ve ekonomilerin daha yeşil ve kentlerin daha yaşanabilir hale gelmesini sağlayacak uygulamalar olarak görülmektedir.
- **Yeşil İşler:** Yeşil ekonomi, iklim değişikliği ve çevresel kirliliğin azaltılması noktasında hayata geçirdiği veya geçirmeyi planladığı pek çok uygulamanın yanında yeni istihdam alanları yaratmış ve bu meslek gruplarını günümüz ekonomi anlayışı ile icra edilen meslek gruplarından farklılaşması için “*Yeşil İşler*” olarak adlandırmıştır (Özçağ ve Hotunluoğlu, 2015:317). Yeşil işler, “*çevresel kalitenin korunmasına veya eski haline getirilmesine ve dünyanın ekosistemlerine gelecekte zarar gelmesinin önlenmesine önemli ölçüde katkıda bulunan işlerdir*” (UNEP/ILO/IOE/ITUC, 2008:35). Yeşil işler, kentteki işletmelerin üretim ve dağıtım sürecinde ortaya çıkan olumsuz etkilerini sürdürülebilirlik ekseninde daha uygun seviyelere indirmeyi, üretim sürecinde yer alan her çalışanın, insana ve insani yaşama uygun koşullar altında çalışmasını sağlamayı hedefleyen işlerdir (GIZ ve ICLEI, 2012:37). Yeşil işler, güvenli çalışmayı, adil işi, işçi haklarını ve sosyal güvenceyi de öncelemektedir (ITUC, 2012:3).
- **İşbirliği, Katılım ve Yönetişim:** Yeşil kent ekonomileri, kentlerin ekonomik faaliyetlerinin küresel alandaki değerini, sürdürülebilirlik gayesini ve kendine özgü üretim biçimlerini de içerecek şekilde, birbirine bağlamaktadır. Bunu yaparken de politika ve uygulamaların işbirliği ile yapılmasına odaklanmaktadır. Yerel yönetimler bu noktada önemlidir. Çünkü tüketen vatandaşa ve şirketlere daha yakın olarak konumlanmıştır. Bu konumlandırılış yerel yönetimlere şehir planlama ve gelişim rotasını belirleme açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır (Simpson ve Zimmermann, 2013:4). Yeşil kentsel ekonomiler açısından etkili bir yönetim stratejisi, uzun dönemde yeşil bir çevresel ve mekânsal planlama için tetikleyici olabilmektedir (Rode, 2013:91-92). Kentleri ve kent ekonomilerini yeşillendirmek için alınacak karar ve yapılacak uygulamaların gerçekleştirilmesi için deneyim ve

görüşlerin paylaşılması, yönetişimi kentsel alanlar için hem bir zorunluluk, hem de bir ihtiyaç haline getirebilmektedir.

- **Su:** Ekolojik yıkımın durdurulması ve yeşil kent ekonomisinin sağlanabilmesi için başta su olmak üzere diğer pek çok kaynağın korunması gerekmektedir (Şahin, 2017:33). Su, ekosistemlerin desteklenmesi ve insan sağlığı için hem nitelik, hem de nicelik açısından oldukça önemlidir. Bu nedenlerle suyun daha sürdürülebilir şekilde yönetilmesi ve kullanılması gerekmektedir. Bunun gerçekleşebilmesi için suyun doğal akışının ve döngüsünün bilinmesi, suyun değerinin anlatılması ve anlaşılması, insan ve ekosistemlerin suya olan ihtiyaç ve bağımlılıklarının derecesi ve sel ve kuraklığın meydana getirebileceği çevresel, beşeri ve fiziksel etkilerin anlaşılması gerekmektedir (Barbier, 2013:216).
- **Sosyal Politikalar:** Yeşil kent ekonomisi, kentsel ekonomileri çevresel olduğu kadar sosyal olarak da yaşanabilir hale getirmeyi, sosyal ve kentsel adaleti sağlamayı da amaçlamaktadır (Simpson ve Zimmermann, 2013:5).

Otomobil kullanımı daha fazla olan varlıklı kesimin kentin belli bölgelerine yayılması, kentteki gelir düzeylerinin farklılaşmasının kanıtıdır. Güvenlikli sitelerin, alışveriş ve iş merkezlerinin varlıklı kesimin yaşadığı yerlere daha yakın olması bu kesimi yoksul kesimden keskin şekilde ayırmaktadır. Gecekondu bölgelerinde yaşayan kesim ise birçok temel kentsel hizmete ulaşmada güçlü çekebilmektedir. Bu açıdan nüfus artışı ve sosyal ayrışma belirgin hale gelmektedir. Nüfus artışı, hızlı ve plansız büyüme ve yönetim mekanizmasının sosyal boyutu önemsendiği durumlarda, içme suyu, elektrik, altyapı, ulaşım gibi pek çok sıkıntı kentte en çok kentsel yoksulları etkilemektedir (Rode, 2013:81).

Yeşil ekonomilerde eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlere erişimde herkesin eşit konumda olması odaklanılan bir diğer noktadır. Kamusal eğitim ile uzun orta-uzun vadede ekonomilerin iyileşeceği bu sayede istihdamın artacağı iddia edilmektedir (Şahin, 2017:28). Çevre, atık ve tüketim eğitimleri ile kentlerin bireysel ve toplumsal davranışlarının dönüştürülebileceği öne sürülmektedir (Puppim de Oliveira vd., 2013:149).

Yeşil ekonominin uygulanması için kentler adeta pilot bölgeler olarak seçilmektedir. Bunun sebebi, yukarıda açıklandığı gibi kentin nitelik ve nicelik açısından sahip olduğu özellikler, işlevsel olarak benzersiz olmaları, sosyoekonomik farklılıklar sebebiyle sosyal fırsatlara erişimin ve yoksulluğun yoğunlaştığı alanlar olmaları ve idari yapının çok katmanlılığıdır (GIZ ve ICLEI, 2012:25-32). Kentler bu nedenlerle yeşil ekonomilerin uygulanma alanları olarak görülmekte ve kentsel ekonomiler yeşillendirilmektedir.

5. SAKİN ŞEHİRLERİN YEŞİL KENT EKONOMİSİNE UYGUNLUĞU

Sakin şehirler veya Cittaslow kapitalist küreselleşmeye karşı çıkan, yerel sürdürülebilirliğe ve yerel değerlerin farklılığına odaklanan geniş ideallere sahip bir felsefenin kente yansımadır (Pink, 2009:455). Cittaslow kavramı İtalyanca'da şehir anlamına gelen "*citta*" ve İngilizce'de yavaş anlamına gelen "*slow*" kelimelerinden türetilmiştir. Türkçe literatüre "*Sakin Şehir*", "*Yavaş Şehir*" veya "*Yavaş Kent*" olarak çevrilmiştir. Bu çalışmada "*yavaş*" kelimesinin negatif bir anlamı çağrıştırmaması amacıyla "*Yavaş Şehir*" ya da "*Yavaş Kent*" yerine "*Sakin Şehir*" ifadesi kullanılmıştır. Küresele karşı yerel ve geleneksel olanı, insanlar arası iletişim ve bağların sürdürülebilirliğini ve yaşam kalitesinin artırılabilirliğini savunurlar. Hem çevresel hem de kültürel sürdürülebilirliği ifade etmede her ne kadar benzeşmeler de siyasi bir gaye benimsemeler (Knox, 2005:6-7). Bu nedenle Sakin Şehir fikrinin uygulanması politikadan ziyade insan ve çevre faktörlerinin ön planda tutulması ile ilgilidir (Özmen ve Can, 2018:92).

İtalya'da 1986 yılında Piazza di Spagna kentinde McDonalds dükkânının açılmasına karşı yapılan protestolarla başlayan Yavaş Yemek Hareketi, Sakin Şehir Hareketi'nin ilham kaynağıdır (Sırım, 2012:121). İyi, temiz ve adil gıdaya erişimin hayati bir önem taşıdığı Yavaş Yemek Hareketi, kentleri de kapsayacak şekilde genişletilerek mekansal ve sosyal bir ağ haline gelerek Sakin Şehir Hareketi'ni oluşturmuştur (Radstrom, 2011:92).

Nüfusu 50.000'in altında kalan küçük yerleşim birimlerinin oluşturduğu uluslararası bir ağ olan sakin şehirler (Cittaslow), yerleşim yerlerinin kendine özgü değerlerini muhafaza ederek yerel kimliğin öne çıkarılmasını, tarihsel ve kültürel değerleri, doğal çevrenin ve ekosistemin devamlılığını önceleyen tekdüzeliğe karşı geçmiş ve geleceği birbirine bağlayan kentsel bir ağıdır (Radstrom, 2011:91). Sakin şehirler yavaş ve temkinli bir yaşamı, sürdürülebilir çevreyi, kentsel adalet ve aidiyeti ve yaşayan tarihi içerisinde barındıran alternatif bir kent modelidir (İnce, 2019:211; Nilsson vd., 2011:381).

Sakin Şehir ağı, küreselleşmenin şehirler üzerindeki tahrip edici etkisini ortadan kaldırmayı hedefleyen bir yerel yönetimler birliğidir. Küreselleşmenin aynılaştırdığı kentlere meydan okuyan, kendisine özgü niteliklerini korumayı hedefleyen kentler, Sakin Şehir ağına katılmaktadırlar (Ünüvar ve Sezgin, 2011:128). Üye olan kentler, standart bir kent olmamak için geçmişlerinden ve sahip oldukları yerel değerlerden destek alarak kendi geleceklerini şekillendirmeyi hedeflemektedirler (Radstrom, 2011:91). Sakin Şehir ağı, şehirlerin dokusunun ve değerlerinin korunması, sakin bir yaşam perspektifinin oluşturulması amacıyla küreselleşmenin tekdüzeliği ile mücadele eden kentler birliğidir (Nilsson vd., 2011:375).

Sakin Şehir Birliği'nin, zorunlu ve perspektif olarak ikiye ayrılan toplam 7 başlık altında toplam 72 kriteri bulunmaktadır. Bu başlıklar;

1. Çevre Politikaları,
2. Altyapı Politikaları,
3. Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları,
4. Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar,
5. Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar,
6. Sosyal Uyum
7. Ortaklıklardır

Sakin Şehir Birliği'ne katılmak isteyen belediyelerin üyelik sürecinde uyguladığı plan ve projeler, bir puanlama sistemine tabi tutulmaktadır. Bu puanlama sistemine göre Sakin Şehir Birliği'ne üye olmak için bir kent 50 puan ve üzerinde puan almak zorundadır (Cittaslow Türkiye, 2022). Sakin şehir olmak kentsel yaşam kalitesinin artırılmasından yerel kalkınmaya, değerlerin muhafazasından gelecek nesillere aktarılmasına, çevre ile uyumlu teknolojilerin kullanılmasından aynılaşmanın engellenmesine kadar pek çok değişim ve dönüşümü barındırmaktadır.

Yeşil kent ekonomilerinin değişim ve dönüşüm getirmeyi hedeflediği alanlar incelendiğinde sakin şehirlerin, yeni yeşil ekonomi sistemine uygun olup olmadığı bu bölümde tartışılmaktadır. Zira yeşil ekonomilerin ekoloji, ekonomi ve sosyal adalet gibi önemli temel etmenleri vurguladığı pek çok alan sakin şehirlerin politika ve kriterleri ile bağdaşmaktadır.

Tablo 1. Yeşil Kent Ekonomisinin Vurguladığı Noktalar ve Sakin Şehir Kriterlerinin Karşılaştırılması

Yeşil Kent Ekonomisinin Temel Vurguları	Sakin Şehir Kriterleri
Ekonomik Yapının Eko-Verimliliği	3.15.Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması
	3.16.Atölyelerin korunması ve değerlerinin artırılması – doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması (Tarihi kent merkezlerinde yer alan geleneksel kasap, fırın, bakkal vb. dükkânların desteklenmesi)
Atık Politikası	1.4.Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması
	1.5.Endüstriyel ve evsel kompostlamanın desteklenmesi
	1.6.Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması
Kentsel Tasarım Politikaları	1.7.Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu
	1.8.Kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi
	1.11.Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi
	2.5.Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması
	2.6.Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler (Kent merkezlerinde ve/veya hastanelerde hamileler için özel park yeri ayrılması gibi)
	3.5. Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması
3.7. Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması (Biyomimari vb.)	

	3.9. Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması
	3.11. Kişisel sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki (Pasif Ev vb.)
	3.13. Kamusal sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki (Pasif ev vb.)
	3.17. Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı (metreküp olarak)
Ekosisteme Duyarlı ve Yaşam Kalitesini Arttırıcı Politikalar	1.9. Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması
	1.10. Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması
	1.12. Biyoçeşitliliğin korunması
	3.3. Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması
	3.4. Kentsel yaşanabilirliğin artırılması (Kentin daha yaşanabilir olması için çalışmalar yapmak. Örnek olarak işe gidiş ve çıkış saatlerinde oluşan trafik sıkışıklığını azaltmak için okulların veya kamu kurumlarının mesai saatlerini kaydırmak. İş yerlerinde kreş açılmasını teşvik etmek de örnek verilebilir.)
	3.14. Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi
Teknoloji Kullanımı	3.6. Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması
	3.8. Kentin internet ağına sahip olması
	3.10. Tele çalışmanın geliştirilmesi (Bilgisayar bağlantısıyla evden çalışma)
Ulaşım Politikaları	2.1. Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları
	2.2. Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılması
	2.3. Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri
	2.4. Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması
	2.8. Kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı (Tarihi kent merkezlerinde mal dağıtımı için havayı kirlüten araçlar yerine elektrikli veya motorsuz taşıtlar gibi kirlilik yaratmayan taşıtların tercih edilmesi)
	2.9. Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı
Gıda Politikaları	4.5. Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması
	4.6. Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi
	4.9. Tarımda GDO kullanımının yasaklanması
Yeşil İşler	4.1. Agroekolojinin geliştirilmesi (Yerel ürünlerin sertifikalandırılması, kültür müzeleri kurulması) (Agroekoloji'den kastedilen tarımda ekolojik prensiplerin uygulanması)
	4.2. El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması
	4.3. Geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin artırılması

	4.10.Önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planları için yeni fikirlerin varlığı
İşbirliği, Katılım ve Yönetişim	5.4.Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi
	5.8.Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı
	6.7.Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti
	6.9.Politikaya katılım
	7.1.Slowfood aktiviteleri ve kampanyaları için destek
	7.2.Doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar ile desteklemek
	7.3.Eşleştirme projelerini desteklemek ve geliştirmekte olan ülkelerin Cittaslow ve Slowfood felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için işbirliği yapmak
Su Politikaları	1.2.Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi
	1.3.Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması
Sosyal Politikalar (Hizmetlere eşit erişim, eğitim, sağlık vb.)	2.7.Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik
	4.4.Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini artırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak (Bölgedeki halkın hizmetlere ulaşımını arttırmak)
	5.5. Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi
	5.6.Sağlık eğitimleri (Obezite, diyabet vb. sorunlara yönelik çalışmalar)
	5.7.Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek
	6.1.Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar
	6.2.Farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşaması
	6.3.Engelli kişilerin entegrasyonu
	6.4.Çocuk bakımının desteklenmesi
	6.5.Genç neslin istihdam durumu
	6.6.Yoksulluk
	6.8.Farklı kültürlerin entegrasyonu
	6.10.Belediyenin kamu konut yatırımı
6.11.Gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü bir alanların ve bir gençlik merkezinin mevcudiyeti	

Kaynak: Rode, 2013; GIZ ve ICLEI, 2012'den derlenerek ve Cittaslow Kriterleri kullanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1.'de yeşil kent ekonomilerinin temel vurguları ile sakin şehir kriterleri, (yer aldığı başlık numaraları ile birlikte) ilişkilendirilmiştir. Buradan anlaşıldığı üzere yeşil kent ekonomilerinin vurguladığı ve yeni bir ekonomik sisteme geçişte hayati olduğu düşünülen politika ve uygulamalar, sakin şehir kriterleri ile örtüşmektedir.

Kentlerde yeşil ekonomiye geçiş ile birlikte kaynak ve enerji kaynaklarının kullanımının verimli hale getirileceği ve azaltılacağı öngörülmektedir. Sakin şehirler de, kamu binalarında ve diğer binalarda kullanılan enerji miktarının azaltılması, elektrik kullanımının kontrol altında tutulması, kimyasallara ve fosil yakıtlara olan ihtiyacın azaltıldığı agroekolojik tarım uygulamalarının işlerliğinin sağlanması ile su ve enerji kullanımının azaltılması gibi enerji ve kaynak kullanımı ile ilgili pek çok kritere sahiptir.

Yeşil kent ekonomilerinde olduğu gibi sakin şehirlerde de doğa ile uyumlu, sürdürülebilir üretim ve tüketim uygulamaları önemsenmektedir. Yerli üreticiye destek verilmekte, üretim-dağıtım-tüketim zincirini birbirinden uzaklaştırmadan ekonomi döngüsünü gerçekleştirmek önemsenmektedir. Tüketim noktasında önem verdiği politikalarından birisi atık politikasıdır. Atıkların geri kazanılmasına ilişkin birden fazla kriter sakin şehirlerde de yer almaktadır.

Yeşil kent ekonomilerinde çevre kaynak ve sosyal adalet sağlanması amacıyla önem kazanan bir diğer kentsel uygulama kent tasarımı ve planlamasıdır. Sakin şehirlerde kentsel yaşam politikaları başlığı altında görülen maddeler, hem ulaşım teknolojilerinin kullanılarak çevrenin daha temiz ve yaşanabilir hale getirilmesini hem de sürdürülebilir kent tasarımlarının oluşturulabilmesini, yeşil alanların artırılmasını veya var olanların korunmasını içermektedir. Bu nedenle yaşanabilirlik noktasında yeşil kent ekonomisi ve sakin şehir kriterleri birbiri ile örtüşmektedir.

Sakin Şehir kriterlerinin üçüncü başlığı olan kentsel yaşam kalitesi politikalarının altında yer alan kentin direnci için planlama kriteri, yeşil kent ekonomisinde yer alan pek çok düzenlemeyi içinde barındırmaktadır. Oluşturulmuş tüm başlıklar ile ilişkili olduğundan ve tümünü içerdiğinden yukarıdaki tabloda yer almamaktadır

Yeşil işler, sakin kentlerde genellikle tarım ile vurgulanmaktadır. Agroekolojinin geliştirilmesi ve tarım alanlarının kullanımı için duyulan hassasiyet; yeşil işler ile sakin şehirlerdeki zanaatlerin toprağa ve doğaya olan saygı ekseninde icra edilmesine verilen öneme örnek olarak gösterilebilmektedir. Kooperatifler, yerel gıda inisiyatifleri ve çiftçi pazarları ile sakin şehirlerde üretilen ürünlerin yerel üreticiden tüketiciye aracısız aktarılması hem çevresel kirlenmeyi ve gıda ayak izini azaltmaya fayda sağlamakta hem de yerel ekonomileri canlandırmaktadır.

Yeni yeşil bir kentsel ekonomiye geçişte ulusal hükümetler, uluslararası aktörler, özel sektör sivil toplum, araştırma-geliştirme uzmanları, bilim çevreleri ve yerel yönetimler ile bilgi alışverişi yapılmaktadır (GIZ ve ICLEI, 2012:62). Özellikle yerel yönetimler kent ekonomilerini yeşillendirmede ortak payda konumunda bulunmaktadırlar. Bu amaçla ortaklıklar, işbirlikleri ve yerel katılıma yerel yönetimlerce önem verilmektedir. Sakin şehirlerde de yerel politikalara, çevre ile ilgili alınacak kararlara yerel halkın ve sivil oluşumlarının katılımlarının yanında Uluslararası Slow Food ve Uluslararası Cittaslow Birliği ile kontakt kurulmaktadır.

Yeşil kent ekonomileri, yalnızca çevresel, ekolojik ve ekonomik hedefleri değil; aynı zamanda onlarla iç içe geçmiş olan sosyal hedefleri de içermektedir. Sosyal politikaların yeşil ekonomilerle yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir (Özçağ ve Hotunluoğlu, 2015:315). Sakin şehir kriterlerinde de yer alan azınlıklara yapılan ayrımcılıkların önlenmesi, çocuk, genç katılımının önemsenmesi, çocuk bakımının desteklenmesi, yoksulluğun önlenmesi, kültürlerin birbiri ile uyumlulaştırılması gibi pek çok sosyal konuda yeşil kent ekonomileri ile uyduğu görülmektedir.

6. SONUÇ

Yeşil ekonomi, ekonomik etkinliklerin çevre ve insanlar üzerinde yol açtığı olumsuz etkilere odaklanan alternatif bir ekonomi anlayışıdır. Kirliliğin, çevresel zararların, doğal kaynakların aşırı tüketiminin ve sosyal adaletsizliğin sebebi olarak gösterilen kahverengi, büyüme odaklı kalkınma anlayışının değişmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Yeni yeşil ekonomi anlayışına geçişte yapılması önerilen pek çok düzenleme bulunmaktadır. Yeşil ekonominin kentsel alanda uygulanmasının, yeni ekonomi anlayışı açısından önemi ve başarıya ulaşma ihtimalinin yüksekliği, yeşil kent ekonomisinin giriş kapıları olarak kentlerin seçilmesi ile sonuçlanmıştır. Kentin nitelik ve niceliksel özellikleri, işlev açısından çok yönlülüğü, sosyoekonomik farklılıkları içermesi dolayısıyla sosyal fırsatlara erişimin ve yoksulluğun yoğunlaştığı alanlar olmaları ve idari yapının çokluğu yeşil ekonomilerin uygulama alanları olarak kentleri ön plana çıkarmaktadır. Bu nedenlerle kentler yeşil ekonomilerin uygulanma alanları olarak görülebilir. Kentlerde ekonomik ve sosyal değişkenlerin tümünde yapılacak köklü dönüşümle veya düzenlemelerle, kent ekonomisi yeşillendirilebilir, biyoçeşitlilik korunabilir ve sosyal eşitlik sağlanabilir.

2019 yılında kabul edilen ve 2030 ve 2050 yıllarını kapsayacak şekilde iklim ev karbon hedeflerini, güvenli enerjiyi, temiz, yeşil ve döngüsel bir ekonomiyi adil ve güvenli gıdayı, ekosistemin ve çevrenin korunmasını içeren Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın ardından Türkiye'de de 2021 yılında yayımlanan Yeşil Mutabakat Eylem Planı yayımlanmıştır. Bu eylem planı ile iklim değişikliği ile mücadele ve çevre politikalarının önemi, doğrusal ekonomi yerine döngüsel ekonominin öneminin vurgulanması teorik çerçevede heyecanlandırıcı görülmektedir. Tüm bu plan ve programlar, istikrarlı bir şekilde yürütüldüğü takdirde başarıya ulaşılabilir. Eylem Planı ile

üretim, ihalat, ihracat ve diğer tüm sektörlerde iklim duyarlı adımların planlanmasının ardından 2053 yılına kadar uzun vadeli belirlenmiş net sıfır emisyon hedefi Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından ifade edilmiştir (T.C İletişim Başkanlığı, 2021:12-13). Bu hedeflere ulaşılmasında yeşil ekonominin temkinli ve etkin araçlarından birisi yeşil kentsel ekonomi olabilir.

Yeşil kent ekonomilerinin değişim ve dönüşüm getirmeyi hedeflediği alanlar incelendiğinde sakin şehirlerin, yeni yeşil ekonomilerin ekoloji, ekonomi ve sosyal adalet gibi önemli temel değişkenleri vurguladığı pek çok alan sakin şehirlerin politika ve kriterleri ile bağdaşmaktadır.

Yeşil kent ekonomilerinde üretim, tüketim, dağıtım-bertaraf süreçlerini içeren ekonomik yapının eko-verimliliği ile sakin şehirlerdeki yerel ürünlerin ticarileşmesi, yerel ve organik ürünlerin bulunduğu alışveriş merkezlerinin kurulması gibi kriterlerin birbiri ile uyumlu olduğu görülmektedir. Yeşil ekonominin atık politikaları, atıksız ya da en az atığın ortaya çıktığı veya bu atıkların geri dönüşüm yoluyla yeniden üretime kazandırıldığı süreçleri gerektirmektedir. Sakin şehir kriterlerinde de atık politikaları ile ilgili birden fazla kriter yer almaktadır. Katı atık toplama kutuları, evsel ve endüstriyel atıkların kompostlanması ve atık su politikaları bunlar arasındadır.

Kentsel adalet ve hizmetlere erişim ile yakından ilişkili olan kentsel tasarım politikaları sakin şehirlerde çevre politikaları, altyapı politikaları ve kentsel yaşam kalitesi politikaları başlığı altında bulunan yaşanabilirlik ve kent hizmetlerine eşit ve adil erişimi içeren pek çok kriterler ilgilidir. Ekosistemi önceleyen ve yaşam kalitesini artırıcı politikaları ise sakin şehir kriterlerinde çevre politikaları ve kentsel yaşam kalitesi politikaları başlığı altında görülebilmektedir. Öncelikle ekosisteme ve onun kirletilmesine odaklanan bu kriterler yeşil kentlerin ekolojik önceliğini ön plana çıkarmakta ve kent içi yeşil alanların korunmasını teşvik etmektedir.

Temiz teknolojilerin kullanılması yeşil kent ekonomileri tarafından öncelenmektedir. Yeşil bir kent ekonomisine geçişte oldukça önemli olan teknolojik gelişmeler sakin şehirlerde hem dijital sosyal altyapının (uzaktan çalışma, turistler için interaktif hizmetler) hem de ulaşım altyapısının geliştirilmesini içermektedir. Ulaşım politikaları ise yeşil kentler için motorsuz alternatif ulaşım yöntemlerini içermektedir. Yayalar ve bisikletlilerin öncelikli olduğu, toplu taşımanın geliştirildiği bir kentsel ulaşım ağı, yeşil kent ekonomilerinde üzerinde sıkça durulan bir noktadır. Benzer şekilde sakin şehirlerde de iş-yaşam alanlarının birbirine yakınlığı, eko-ulaşımın planlanması ve bisiklet ve motorlu araç yollarının karşılaştırılması kriterleri, yeşil kent ekonomileri ile örtüşmektedir.

Yerel gıda girişimleri ve üretici pazarlarının gıda ayak izini azaltmadaki önemi yeşil kent ekonomileri için oldukça önemlidir. Aynı hedefler, yerel ekonominin geliştirilmesine katkı sağlaması dolayısıyla da sakin şehir kriterlerinde de yer almaktadır.

Çevrenin korunmasına, eski haline getirilmesine ve gelecekte de dünyadaki ekosisteme zarar vermeyecek şekilde icra edilmesine olanak sağlayan yeşil işler imalat, inşaat, tarım, bilimsel teknik ve idari hizmetlerle ilgili olabilmektedir. Yeşil kent ekonomilerinde, kentlerde kaynak verimli işlere, verimli altyapı hizmetlerine ve/veya yenilenebilir enerji üretebilme imkanı sağlayan işlere işaret etmektedir. Sakin şehirlerde yeşil işler genellikle tarım ve agroekolojik ilkelerin uygulanması noktasında görülmektedir. Kooperatifler, yerel gıda inisiyatifleri ve çiftçi pazarları ile sakin şehirlerde üretilen ürünlerin yerel üreticiden tüketiciye aracısız aktarılması, gıda ayak izini ve çevresel kirlenmeyi azaltmakta ve yerel ekonomileri canlandırmaktadır. Ek olarak hem yeşil kent ekonomileri hem de sakin şehir kriterleri temiz suya erişim üzerinde de durmuşlardır.

Sakin şehirlerde de yeşil kent ekonomilerinde de yerel halkın katılımı, iş birliği ve yönetişimi içeren yeşil yönetsel bir mekanizmaya işaret edilmektedir. Uluslararası örgütler ile işbirliği, yerel katılım ve yönetişim gibi fonksiyonlar ile yeşil ekonomilere geçişte veya yeşil ekonomilerin uygulanmasında yukarıdan aşağıya veya aşağıdan yukarıya doğru yönetim döngüsü gerçekleşebilecek ve sistemsel dönüşümlerin benimsenmesini kolaylaşabilecektir.

Yeşil kent ekonomileri yalnızca ekolojik ve ekonomik politikaları incelememektedir. Bunun yanında sosyal politikaların, diğerleri ile iç içe geçmiş hayati rolünü de göz önünde bulundurmaktadır. Sakin şehir kriterleri de benzer biçimde, yalnızca ekonomik veya ekolojik konuları ele alamamakta sosyal altyapıyı, kırsal alan hizmetlerini, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimi, yoksulluğu, azınlıkları ve engellileri içerecek politikaları da içermektedir. Sosyal politikalar açısından da yeşil kent ekonomileri ve sakin şehirler birbiri ile örtüşmektedir.

Sakin şehirler yukarıda belirtilen hedef, önem ve kriterlerden hareketle yeşil kent ekonomilerinin uygulanabileceği alanlar olarak görülebilir. Nüfusu 50.000'in altında kalan sakin şehirlerin küçük yerleşim alanları olmaları, onları kentlerin ekonomik yeşillendirilmesi açısından önemli bölgeler yapabilecektir. Karbon-nötr hedefinin adım adım uygulanması ulusal ve uluslararası alanda bir başarı yakalayabilmelerine ve daha fazla kentin sakin şehir olarak yeşil kent ekonomilerinin uygulayıcısı konumuna gelmelerine olanak sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- AŞICI, Ahmet Atıl (2017a), **İklim İçin Yeşil Ekonomi Politikaları**, Yeşil Düşünce Derneği Yayını, İstanbul.
- AŞICI, Ahmet Atıl (2017b), "*İktisadi Düşüncede Çevrenin Yeri ve Yeşil Ekonomi: Karşılaştırmalı Bir Analiz*", **Yeşil Ekonomi** (Ed. Ahmet Atıl Aşıcı, Ümit Şahin), Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul, ss.35-57.
- AŞICI, Ahmet Atıl (2017c), "*Sürdürülebilir Yaşam İçin Bir Dönüşüm Önerisi: Yeşil Yeni Düzen*", **Yeşil Ekonomi** (Ed. Ahmet Atıl Aşıcı, Ümit Şahin), Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul, ss.105-133.
- BARBIER, Edward (2010), **A Global Green New Deal: Rethinking the Economic Recovery**, Cambridge University Press, Cambridge.
- BARBIER, Edward (2012), "*The Green Economy Post Rio+20*", **Science**, S.338(6109), ss.887-888.
- BARBIER, Edward ve MARKANDYA, Anil (2013), **A New Blueprint for A Green Economy**, Routledge Publishing, Oxfordshire (UK).
- CARBON BRIEF (2021), "*Mapped: How Climate Change Affects Extreme Weather around the World*", **Attribution** (E-Article), 25.02.2021, <https://www.carbonbrief.org/mapped-how-climate-change-affects-extreme-weather-around-the-world> (Erişim Tarihi: 03.03.2022).
- CATO, Molly Scott (2009), **Green Economics: An Introduction to Theory, Policy and Practice**, Earthscan Press, London (UK).
- CITTASLOW TÜRKİYE (2022), "*Cittaslow Türkiye, Üyelik Süreci ve Kriterler*", **Cittaslow Türkiye**, <https://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/> (Erişim Tarihi: 10.01.2022).
- CONNELLY, Sean, MARKEY, Sean ve ROSELAND, Mark (2013), "*We Know Enough: Achieving Action Through the Convergence of Sustainable Community Development and the Social Economy*", **The Economy of Green Cities: A World Compendium on the Green Urban Economy**, Springer Netherlands Publisher, Dordrecht, ss.191-203.
- ECER, Kübra, GÜNER, Oğuz ve ÇETİN, Murat (2021), "*Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Türkiye Ekonomisinin Uyum Politikaları*", **İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi**, S.9(2), ss.125-144.
- ERSOY MİRİCİ, Merve ve BERBEROĞLU, Süha (2022), "*Türkiye Perspektifinde Yeşil Mutabakat ve Karbon Ayak İzi: Tehdit Mi? Fırsat Mi?*", **Doğal Afetler ve Çevre Dergisi**, S.8(1), ss.156-164.
- GIZ - ICLEI (2012), **Discussion Paper: Green Urban Economy – Conceptual Basis and Courses for Action**, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit Publisher, Bonn (Germany).
- IONCICA, Diana Eugenia ve PETRESCU, Eva Cristina (2016), "*Slow Living and The Green Economy*", **The Journal of Philosophical Economics: Reflections on Economic and Social Issues**, S.11(2), ss.85-104.
- ITUC (2012), "*Growing Green and Decent Jobs*", **Economic Analysis by The Millennium Institute**, ITUC E-Press, https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/ituc_green_jobs_summary_en_final.pdf (Erişim Tarihi: 03.08.2021).
- İNCE, Ecem (2019), "*Yerel Halkın Bakış Açısıyla Sakin Şehir (Cittaslow) Anlayışının Kırsal Kalkınma Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi : KKTC/Mehmetçik Örneği*", **Kırsal Kalkınma ve Kooperatifçilik** (Ed. Ayşegül Mengi, Deniz İşçioğlu), Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, ss.207-217.
- KNOX, Paul (2005), "*Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World*", **Journal of Urban Design**, S 10:1, ss.1-11
- KUO, Frances E., SULLIVAN, William C., COLEY, Rebekah Levine ve BRUNSON, Liesette (1998), "*Fertile Ground for Community: Inner-City Neighborhood Common Spaces*", **American Journal of Community Psychology**, S.26(6), ss.823-851.
- KUŞAT, Nurdan (2013), "*Yeşil Sürdürülebilirlik İçin Yeşil Ekonomi: Avantaj ve Dezavantajları: Türkiye İncelemesi*", **Journal of Yaşar University**, S.29(8), ss.4896-4916.
- LAWSON, Richard (2006), "*An Overview of Green Economics*", **International Journal of Green Economics**, S.1(2), ss.23-36.

- LOISEAU, Eleonore, SAIKKU, Laura, ANTIKAINEN, Riina, DROSTE, Nils, HANSJURGENS, Bernd, PITKÄNEN, Kati, LESKINEN, Pekka, KUIKMAN, Peter ve THOMSEN, Marianne (2016), "*Green Economy and Related Concepts: An Overview*", **Journal of Cleaner Production**, S.139, ss.361-371.
- NILSSON, Jan Henrik , SVÄRD, Ann-Charlotte, WIDARSSON, Åsa ve WIRELL, Theres (2011), "'Cittaslow' Eco-Gastronomic Heritage as a Tool for Destination Development", **Current Issues in Tourism**, S.14(4), ss.373-386.
- ÖZÇAĞ, Mustafa ve HOTUNLUOĞLU, Hakan (2015), "*Kalkınma Anlayışında Yeni Bir Boyut: Yeşil Ekonomi*", **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.13(2), ss.303-324.
- ÖZMEN, Ayça ve CAN, Mehmet Cengiz (2018), "'Cittaslow Hareketi'ne Eleştirel Bir Bakış", **Journal of Planning**, S.28(2), ss.91-101.
- PINK, Sarah (2009), "*Urban Social Movements and Small Places*", **Analysis of Urban Change, Theory, Action**, S.13, ss.451-465.
- PUPPIM DE OLIVEIRA, Jose, DOLL, Christopher, BALABAN, Osman, JIANG, Ping, DREYFUS, Magali, SUWA, Aki, MORENO-PEÑARANDA, Raquel ve DIRGAHAYANI, Puspita (2013), "*Green Economy and Governance in Cities: Assessing Good Governance in Key Urban Economic Processes*", **Journal of Cleaner Production**, S.58, ss.138-152.
- RADSTROM, Susan (2011), "*A Place-Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow*", **Italian Journal of Planning Practice**, S.1, ss.90-113.
- RODE, Philipp (2013), "*Cities and the Green Economy*", **The Economy of Green Cities: A World Compendium on the Green Urban Economy**, Springer Publisher, Netherlands, ss.79-98.
- SAK, Güven (2022), **Yeşil Sanayi Devrimini Kaçtırmamak Elimizde**, TEPAV Yayını, Ankara, https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2022/notlar/yesil_sanayi_devrimini_kacirtmamak_elimizde.pdf (Erişim Tarihi: 03.08.2021).
- SIMPSON, Richard ve ZIMMERMANN, Monika (2013), "*The Economy of Green Cities: A World Compendium on the Green Urban Economy*", **The Economy of Green Cities: A World Compendium on the Green Urban Economy** (Ed. Richard Simpson, Monika Zimmermann), Springer Publisher, Netherlands, ss.3-10.
- SIRIM, Veli (2012), "'Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak Sakin Şehir Hareketi Ve Türkiye'nin Potansiyeli'", **Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi**, S.1(4), ss.119-131
- ŞAHİN, Ümit (2017), "*Yeşil Düşünce'den Yeşil Ekonomiye*", **Yeşil Ekonomi** (Ed. Ahmet Atıl Aşıcı, Ümit Şahin), Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul, ss.22-35.
- T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI (2021), **Türkiye's Green Development Initiative**, T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayını, Ankara.
- T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI (2021), **Orta Vadeli Program (2022-2024)**, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Yayını, Ankara.
- T.C. TİCARET BAKANLIĞI (2021), **Yeşil Mutabakat Eylem Planı**, T.C. Ticaret Bakanlığı Yayını, Ankara.
- THE EUROPEAN GREEN DEAL (2019), **The European Green Deal (Avrupa Yeşil Mutabakatı)**, <https://api.izto.org.tr/storage/Documents/original/XqMKcb6iZrvhi22m.pdf> (Erişim Tarihi: 03.08.2021).
- UNEP - UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME (2011), **Towards A Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication**, UNEP Publisher, St-Martin-Bellevue (France), https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/126GER_synthesis_en.pdf (Erişim Tarihi: 03.08.2021).
- UNEP/ILO/IOE/ITUC (2008), **Green Jobs: Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World**, UNEP Publisher, St-Martin-Bellevue (France),
- ÜNÜVAR, Şafak ve SEZGİN, Mete (2011), "'Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde Yavaş Şehir'", Çizgi Kitabevi, Konya.
- YALÇIN, Arman Zafer (2016), "*Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yeşil Ekonomi Düşüncesi ve Mali Politikalar*", **Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, S.6(1), ss.749-775.